

FOTO: PATRICK DIELEMAN

Uitdagingen

in de geitenhouderij

De geitenhouderij maakt een moeilijke periode door. Q-koorts staat nog steeds op de agenda en de melkprijs is sterk gedaald. Daarnaast blijven diergeneeskundige uitdagingen een aandachtspunt voor elk bedrijf dat technisch goed wil presteren. Deze belangrijke thema's kwamen aan bod tijdens een studiedag voor geitenhouders.

– DIANE SCHOONHOVEN, BEROEPSWERKING –

Jeannette van de Ven, melkgeitenhouderster in de door Q-koorts zwaar getroffen Nederlandse provincie Noord-Brabant en voorzitter van de vakgroep Melkgeitenhouderij van LTO Nederland, lichtte toe hoe de melkgeitensector in Nederland de Q-koortsuitbraak heeft aangepakt. “Nederland kent ongeveer 360 melkgeitenbedrijven. Op de meeste bedrijven is de huidige bedrijfsleider de eerste generatie die melkgeiten houdt en wordt er nog veel gepionierd. Eigenlijk kon de melkgeitensector voor de Q-koortsuitbraak worden vergeleken met een puber met groeistuipen,

die vooral in de schaduw van zijn broer ‘de melkveehouderij’ stond. Door de uitbraak kwam de melkgeitenhouderij plots in de schijnwerpers te staan en als sector hebben we steeds geprobeerd om hier op een volwassen manier mee om te gaan. Vanaf het begin van de Q-koortsuitbraak hebben we mee aan tafel gezeten om het probleem op te lossen. We hebben steeds gekeken naar die oplossingen waar de sector in zijn geheel het meest mee geholpen is, want dat is ook in het belang van de individuele landbouwer.” In eerste instantie werd vanuit de sector het idee van tank-

melktesten mee naar voren geschoven. Hierbij was het de bedoeling dat bedrijven die negatief testten op deze tankmelktest geen probleem hadden. Bedrijven die via de tankmelktest positief zouden testen, zouden vervolgens individuele dieren testen om zo de besmette geiten te kunnen opsporen en die van de bedrijven te verwijderen. Hierdoor zou de Q-koortsbesmetting op termijn verdwijnen en daarmee ook het gevaar voor de volksgezondheid. Toch werd deze manier om Q-koorts te bestrijden in Nederland uiteindelijk niet aanvaard, maar werd er voor een veel drastischer methode gekozen: het ruimen van de drachtige geiten op de bedrijven die op basis van de tankmelkonderzoeken positief bleken te zijn. Deze keuze had volgens Jeannette vooral te maken met tijdsgebrek. Het onderzoeken van besmette bedrijven en testen van alle dieren zou immers tijdrovend zijn geweest.

Ruimingsproces

Toen duidelijk was dat er gekozen werd voor het ruimen van alle drachtige dieren op besmette bedrijven en de geitensector besefte dat een juridische aanvechting hiervan geen zin had, heeft de sector voor-

al ingezet op een zo goed mogelijk proces rond het ruimen. Zo werd een expertengroep samengesteld met personen die betrokken waren bij de geitenhouderij vanuit voederfirma's, banken, ... Besmette bedrijven konden uit deze expertengroep de personen kiezen die betrokken zouden zijn bij de ruiming van hun dieren. Er werden ook bijeenkomsten ingericht waarbij de geitenhouders van besmette bedrijven hun ervaringen konden uitwisselen. "Het ruimen van een geitenbedrijf blijft verschrikkelijk. Je ziet 15 jaar fokkerij op 1 dag verloren gaan, maar het proces eromheen was goed. Dat maakt het toch een heel stuk draaglijker", aldus Jeannette.

Fokverbod en schadevergoeding

In eerste instantie werd een levenslang fokverbod ingesteld voor de dieren op besmette bedrijven die niet moesten worden geruimd. Omdat in de loop van de tijd bleek dat het vaccin tegen Q-koorts zeer goed werkt, werd dit fokverbod opgeheven voor jonge dieren die geboren zijn na 1 juli 2009. Deze dieren zijn immers allemaal gevaccineerd, wat verplicht werd tijdens de Q-koortsuitbraak.

Daarnaast heeft de vakgroep Geitenhouderij van LTO ingezet op een schadevergoeding voor de getroffen bedrijven. Deze vergoeding werd berekend op basis van de waarde van een dier, afhankelijk van de melkproductie op een bedrijf, de leeftijd van een dier, ... Dat bedrag diende behalve ter compensatie van het geruimde dier ook een stuk als inkomstenderving. Daarom werd vanuit de sector een rapport geschreven hoe een geruimd bedrijf het best kan herbevolken en welke bedragen redelijk zijn bij de aankoop van een nieuw dier. Op deze manier hebben geruimde bedrijven beter rationele keuzes kunnen maken bij de herbevolking. Er werd ook berekend dat een standaardbedrijf op 4 jaar tijd ongeveer 150.000 tot 200.000 euro schade zou lijden als gevolg van Q-koorts. Aan de banken werd gevraagd om hier in de komende jaren oog voor te hebben. Zowel door de banken als de sector zelf werd wel heel duidelijk gesteld dat met name technische resultaten en ondernemerschap van de bedrijfsleider doorslaggevend zullen zijn bij de financiering van een geitenbedrijf.

Financiering

Clemens van der Aa, sectormanager veehouderij bij Rabobank Nederland, sloot zich hierbij aan. "Een financiering in de geitenhouderij doen wij alleen bij technisch goede resultaten, want tussen bedrijven bestaan grote verschillen. We kijken naar de behaalde resultaten uit het verleden, maar ook naar het ondernemerschap als een bedrijf grote groeistappen neemt. Dan zouden de toekomstige resultaten weleens kunnen verschillen met

die uit het verleden. Op zo'n moment is een bedrijfsplan belangrijk. Daaruit blijkt immers of een landbouwer alle kansen en risico's doorziet. Maar vooral de ingesteldheid en het enthousiasme van de landbouwer spelen een rol. De belangrijkste drijfveer om geitenhouder te worden, moet het werk zelf zijn. Een landbouwer moet vooral plezier hebben in zijn werk."

Kansen

Het prijsdal waar de geitenmelkprijs zich op dit moment in bevindt, is voor Clemens geen verrassing. Uit het verleden blijkt dat deze melkprijs een cyclus van ongeveer 6 jaar vertoont en er na een prijsstijging een prijsdal volgt. De laatste prijsspiek van 2008 was behoorlijk hoog en misschien wel de voorbode van een diep prijsdal. Tegen de winter van 2011 verwacht Clemens een herstel in de melkprijs. Ook op lange termijn ziet hij kansen voor de melkgeitenhouderij: "Momenteel zijn Spanje en Frankrijk de belangrijkste geitenmelkproducenten in Europa. Heel wat Spaanse geitenmelk wordt naar Frankrijk geëxporteerd. Omdat de productie zich vooral in Zuid-Spanje concentreert, brengt dit hoge transportkosten met zich mee. Op dit moment zien we in Spanje ook een behoorlijke stijging in kostprijs, breiden weinig bedrijven nog uit en hebben veel bedrijven geen opvolger. Hierdoor daalt de export naar Frankrijk, wat kan worden ingevuld door andere landen." Daarnaast verwacht Clemens dat samenwerking van de verwerking van de Nederlandse geitenmelkerijen kan bijdragen aan een betere melkprijs voor geitenhouders. "Op dit moment zijn er veel relatief kleinere verwerkers van geitenmelk. Aan de ene kant kunnen ze niet kostenefficiënt werken, aan de andere kant concurreren ze elkaar; zeker in een prijsdal, wat de uitbetaalde melkprijs voor de geitenhouder niet ten goede komt. Door een samenvoeging van melkerijen valt hier veel voordeel te behalen. Ook zou de verwerkende industrie zich meer op innovatie en vermarkting moeten richten. Voor het ogenblik zijn vooral Franse geitenkazen bekend, maar ook hier moeten we dezelfde kwaliteit kunnen leveren. Daardoor kan waarde worden toegevoegd aan geitenmelk en een meerprijs worden gerealiseerd. Kortom, de kansen voor geitenhouders lijken positief, maar de technische resultaten van de geitenhouder zelf zullen steeds doorslaggevend zijn."

Goed biestmanagement

Dierenarts *Steven Verberckmoes* legde vervolgens uit dat goede technische resultaten beginnen met een juist biestmanagement bij jonge dieren. "Tijdens de dracht krijgen jonge geiten geen antistoffen mee van hun moeder. Daarom is het belangrijk om lammeren na hun geboorte zo snel

mogelijk biest te geven, want de darm is de eerste 24 uur doorlaatbaar voor antistoffen in de biest. De stelregel is dat lammeren vlug, vaak en veel biest moeten binnenkrijgen, zeker de zwakkere lammeren. Best worden ze onder een lamp gelegd en krijgen ze glucose. Op het moment dat een geitenhouder op zoek moet naar een biestvervanger kan koeienbiest een goede optie zijn. Best gebruik je biest van een koe die gevaccineerd is tegen het rota- en coronavirus en de colibacterie. Zo krijgt het lam ook deze antistoffen binnen. En uiteraard kies je voor een koe van een para-tbc-vrijbedrijf. Biest warm je nooit op in een microgolfoven, maar au bain marie op minder dan 45 °C. Kies je voor kunstmelk als biestvervanger, dan is vooral de juiste temperatuur en constante samenstelling van belang. Deze constante samenstelling kan maar gegarandeerd worden door kunstbiest uit zakken en niet uit een silo te gebruiken. In een silo kan de samenstelling variëren, wat diarree met zich meebrengt."

Steven legde ook uit dat gewone melk nooit mag worden aangelengd met water, ook niet als de lammeren bijna gespeend worden. Beter krijgen de lammeren minder melk aan de speen en wordt daarnaast water in een emmer gegeven. Als een dier namelijk melk aan een speen drinkt, komt die door de zuigreflex direct in de lebmaag terecht, waar het stremt. Als water ook mee in de lebmaag komt, mislukt de stremming van melk. Het water wordt beter uit een emmer gedronken, zodat het niet in de lebmaag terecht komt.

Blauw uier

Vervolgens ging Steven in op het bij geiten veel voorkomende 'blauw uier'. De bacterie die dit veroorzaakt, komt vooral bij het uitmesten van de potstal vrij. Best gebruik je daarom kalk voordat de stal opnieuw wordt ingestroomd. De colibacterie die 'blauw uier' veroorzaakt, produceert in de uier ook toxines die in de bloedbaan terecht komen. Hierdoor wordt de geit helemaal ziek en kunnen er al ziekteverschijnselen worden vastgesteld voordat de uier effectief blauw wordt. Op het moment dat een geitenhouder met uierontsteking te maken krijgt, melkt hij de uier gedurende de dag best meerdere keren uit. Daarnaast wordt het vacuüm van de melkmachine best nagekeken als meerdere dieren mastitis hebben. Ook bacteriologische onderzoeken zijn van belang, omdat een probleem maar goed kan worden opgelost als de oorzaak gekend is. ■